

1. В'їзд на тимчасово окуповану територію або виїзд з неї будь-яким способом поза пунктами пропуску, або в пунктах пропуску без відповідних документів чи дозволу, якщо такими діями була заподіяна шкода інтересам держави.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або поєднані із застосуванням зброї, або якщо ці дії спричинили шкоду здоров'ю людини.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, або такі, що спричинили смерть потерпілого чи інші тяжкі наслідки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1207-VII від 15.04.2014.

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України від 8 квітня 1999 року № 3-рп/99// Офіційний вісник України. – 1999. – № 15.

Шестопал К.Є.

студент,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ОЦІНОЧНІ ОЗНАКИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Оціночні ознаки (оціночні поняття, як зазначають деякі вчені) є доволі поширеним явищем у Кримінальному кодексі України 2001 року (далі – КК). Їх основне призначення вбачається у бажанні законодавця охопити усі життєві ситуації, що можуть відбуватися у повсякденному житті, які не можна одноставно описати, і які є суспільно небезпечними діями.

Однак, не дивлячись на практичне застосування оціночних понять, серед науковців і досі існує дискусія щодо доцільності застосування оціночних понять у КК. Формулюючи оціночні поняття, закріплюючи їх у КК, законодавець делегує певні повноваження судам, які при застосуванні конкретних кримінально-правових норм, наповнюють змістом оціночні поняття, власне здійснюють їх тлумачення. З огляду на це виникає проблема неоднакового застосування судами норм кримінального закону, що зумовлено надзвичайною складністю інтерпретації оціночних понять.

Слід зазначити, що у науковій літературі відсутнє усталене визначення оціночних понять. Так, В. М. Косович зазначає, що оціночно-правове поняття – це виражена у юридичній нормі абстрактна характеристика соціальної значущості реальних або потенційних фактів, що має бути неодмінно конкретизована під час його застосування чи реалізації, завдяки чому забезпечено юридичне реагування держави на всі індивідуалізовані факти, яким

притаманна зафіксована у юридичній нормі значущість. Це визначення може конкретизуватись залежно від специфіки галузі права, де використовують оціночне поняття. Зокрема кримінально-правове оціночне поняття – це поняття, що відображає кількісну або якісну кримінально-правову характеристику, конкретизовану безпосередньо правозастосовувальним суб'єктом у кожному індивідуальному випадку, оскільки будучи формально однаковою за формою зовнішнього вияву, може мати різну соціально-правову значущість у кожній конкретній ситуації [2, с. 25].

Зокрема В. М. Кудрявцев значну увагу приділяє специфіці тлумачення оціночних понять, наголошуючи, що зміст оціночних понять значною мірою визначається правосвідомістю юриста, який застосовує закон, з урахуванням вимог КК та обставин конкретної справи. Я. М. Брайнін сформулював загальне правило про необхідність заміни оціночних понять конкретними, тлумачачи оціночні поняття як неконкретизовані законодавцем та уточнювані органом, що застосовує закон. М. І. Ковальов звертав увагу на те, що оціночні поняття – це постулати, що дозволяють привносити до них різноманітні судження залежно від позиції інтерпретатора, сконструювавши універсальну формулу оптимального співвідношення формального та оціночного: чим більш абстрактно описані дії, тим конкретніше мають бути описані наслідки таких дій і навпаки [4].

У свою чергу, А. В. Наумов розуміє оціночні поняття як ті ознаки складу злочину, що визначаються не законом чи іншим нормативним актом, а правосвідомістю особи, що застосовує відповідну норму, виходячи з конкретних обставин справи [4].

Якщо проаналізувати думки вчених, то можна виокремити такі підходи:

1. В.О Рибалко у своїй дисертації досить влучно навів приклад і дав пояснення : «Колись Наполеон грізно наказував французьким законодавцям: «Пишіть коротко і неясно!». Що стосується лаконізму, то усе зрозуміло – він є об'єктивно необхідним. Вимога ж стосовно нечіткості, «розмитості» викладу норм теж має під собою ґрунт: надмірна деталізація, казуїстичність «зв'язують» ініціативу правозастосувача, перешкоджають урахуванню особливостей кожного конкретного випадку, зрештою, законодавець об'єктивно не здатен врегулювати суспільні відносини так, щоб передбачити усі можливі ситуації. Окрім того, шляхом нечіткості приписів правовому регулюванню надається «гнучкість», «еластичність» та стабільність [3, с. 15].

2. Не зважаючи на деяку, з моєї точки зору, корисність оціночні ознаки, у наукових колах все більше набуває актуальності думка про правову визначеність норм. Зокрема науковці керуються думкою, що людина повинна чітко усвідомлювати, та сприймати, чітко прописану норму.

Таким чином аналізуючи наведені науковцями визначення, можна встановити ознаки оціночних ознак:

- абстрактні
- не конкретизовані у КК
- ОП конкретизується правозастосовний суб'єкт
- конкретизація ОП може здійснюватися Пленумом Верховного Суду.

Зробивши аналіз чинного законодавства можна чітко побачити що вияв оціночних понять можливо не тільки шляхом вчинення активних дій. Прояв оціночних понять також наявний у суспільно небезпечних наслідках та при розгляді судової справи, обставини якої також розглядаються через оціночні поняття.

Щодо питання класифікації ОП, то взагалі, науковці розділяють ОП, за декількома критеріями:

1) О.Ф. Черданцев запропонував розподіляти на вузько – ситуаційні (критерії оцінювання яких замикаються в типових ситуаціях певного виду) та ті, критерії оцінювання яких які виражаються в загально соціальних нормах і цінностях [1, с. 26].

2) С.С. Безруков оціночні ознаки розподіляє на правові (тобто ті, які використовуються лише у сфері юриспруденції) і не правові (тобто застосовуються як в галузі права, так і у повсякденному житті) [1, с. 26].

3) І.А. Тітко зазначає, що з огляду на дослідження саме кримінально-процесуальних оцінних понять слід класифікувати виключно правові оцінні поняття на такі підгрупи:

а) оцінні поняття, що застосовуються в нормах як матеріального, так і процесуального права («дійове каяття», «зміна обстановки» та ін.);

б) оцінні поняття, що застосовуються у процесуальному праві при регулюванні провадження як у кримінальних, так і у цивільних справах («складність справи», «достатність доказів», «особливе громадське значення»);

в) оцінні поняття, що використовуються виключно у кримінальному процесі («односторонність і неповнота досудового слідства», «невідповідність призначеного покарання тяжкості злочину та особі засудженого» тощо) [1, с. 27].

Також І.А. Тітко у своїй праці звертає увагу на наступну класифікацію, яку запропонувала Д.М. Левіна, а саме:

1) інтерпретовані, тобто такі зміст яких наповнюється постановами Пленумом Верховного Суду, Конституційного суду.

2) частково інтерпретовані

а) роз'яснені шляхом наведення загальних ознак оцінного поняття

б) роз'яснені шляхом наведення прикладів конкретних явищ, що охоплюються цим оцінним поняттям

в) роз'яснені шляхом поєднання обох названих способів

3) не інтерпретовані, тобто зміст яких не визначається жодним нормативно правовим актом. Зміст такого виду оцінних понять наповнюється конкретним значенням у конкретній справі [1, с. 32].

З вище зазначеного можна зробити висновок, що дана тема дуже серйозна і важлива, що не має одностайної думки до підходу визначення поняття оцінних понять, їх класифікації тощо.

Не заважаючи на різноманітність думок, доцільно підтримати пропозицію тих вчених, які зазначають, що наявність в Кримінальному кодексі України оцінних понять є необхідним, для того, щоб у повній мірі реалізовувався один з найважливіших принципів будь-якого судочинства, як «справедливий суд».

Адже кожна ситуація, що склалася хоча і має родові ознаки, за якими подібні справи відносять до однієї категорії, але при цьому має свої певні особливості, від значення яких залежить результат розгляду справи.

Список використаних джерел:

1. Тітко І. А. Оцінні поняття у кримінально-процесуальному праві України / І. А. Тітко. – Х. : Право, 2010. – 216 с.
2. Косович В. М. Оціночні поняття як засіб юридичної техніки : монографія / В. М. Косович. – Львів : Тріада-плюс, 2010. – 212 с.
3. Рибалко В. О. Оцінні поняття в кримінально – процесуальному праві України : Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2016. – 282 с.
4. Євдоким Д. Застосування оціночних понять в сучасному кримінальному праві // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.justinian.com.ua/print.php?id=3231> – Заголовок з екрану.

Ячменська М.М.

студентка,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ЩОДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЯК ОКРЕМА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Юридична відповідальність – це важлива міра захисту інтересів особи, суспільства і держави. Вона настає в результаті порушення приписів правових норм і виявляється у формі застосування до правопорушника заходів державного примусу. При сучасних умовах розвитку підприємництва, існуванню різноманітних видів господарювання, укоріненні ринкових відносин, ускладненні структури громадянського суспільства неможливо уникнути встановленню відповідальності, яка б сприяла зменшенню кількості фактів учинення злочинів з боку юридичних осіб.

З 1 вересня 2014 року вступив в силу Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» [1]. Згідно цього закону було внесено зміни до Кримінального кодексу України (далі – КК України), а саме було додано розділ XIV-I «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». Враховуючи те, що безліч злочинів вчиняються саме з використанням юридичної особи, кількість яких з кожним роком лише збільшується, то можна стверджувати, що дійсно виникла необхідність реформування кримінального законодавства, адже це може стати ефективним способом боротьби зі злочинними діяннями, що вчиняється в інтересах юридичної особи.

Необхідно зазначити, що міжнародні договори, які ратифікувала Верховна Рада України, не містять імперативних положень щодо впровадження саме кримінальної відповідальності. Наприклад, в ст. 26